

Naslov članka/Article:

Opazovanje okolice in ustvarjanje zgodb

Observational Walking and Story Creation

Avtor/Author:

Helena Škerget Rakar

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Razredni pouk, št. 2-3/2024, letnik 26

ISSN 1408-7820

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2024

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/razredni-pouk/>

Slika 1: Branje zgodb avtorice Polonce Kovač

Helena Škerget Rakar,
Osnovna šola Puconci

Opazovanje okolice in ustvarjanje zgodb

Observational Walking and Story Creation

IZVLEČEK: Pouk na prostem (v naravi) kot organizirano učenje zunaj šolske stavbe spodbudno vpliva na počutje učencev, jih dodatno motivira za šolsko delo in jim pomaga pri utrjevanju znanja na zanimiv način. Zato smo v 1. in 2. razredu izvedli pouk na prostem pri urah slovenščine. Po obravnavi črk smo se z učenci odpravili na sprehod po okolici šole, da bi poiskali poimenovanja za vse tisto, kar bodo videli, slišali, vohali ali tipali ter besede zapisali po abecednem redu. Besede in njihov pomen smo razjasnili in z njimi tvorili povedi. Dejavnost smo nadgradili z oblikovanjem in zapisom zgodb

ter branjem književnih besedil. S tem smo urili bralno tehniko, razumevanje prebranega in ustvarjalno izražanje. Refleksija učencev je pokazala, da cenijo povratne informacije staršev, prepoznajo napake v svojih besedilih ter uspehe pri izvajanju dejavnosti. Pouk na prostem je bil prepleten z elementi formativnega spremljanja: nameni učenja, kriteriji uspešnosti, povratnimi informacijami in refleksijo.

Ključne besede: pouk na prostem, slovenščina, abeceda, zgodba, književno besedilo, formativno spremljanje

Abstract: Outdoor (nature) education can boost pupils' well-being, motivation and knowledge retention in a compelling way. For this purpose, several Slovenian lessons in Grades 1 and 2 were conducted outdoors. After covering the alphabet letters, pupils walked around the school, named anything they saw, heard, smelt or touched, and then alphabetised the words. We defined their meanings before using them to form sentences. They then created and wrote stories and read literary texts to practise reading techniques, reading comprehension, and creative expression. Their reflections revealed they identified their mistakes and valued their parents' feedback and progress. The outdoor sessions featured formative assessment elements, i.e., learning intentions, performance criteria, feedback, and reflection.

Keywords: outdoor lessons, Slovenian, alphabet, story, literary text, formative assessment

Uvod

Učence zlahka motiviramo za odhod v naravo, kjer izkušnjsko spoznavajo pojme, pojave in procese ter doživljajo okolico kot prostor učenja. Narava in odprt učni prostor delujeta kot spodbudno okolje, kjer se učenci lažje sprostijo, postanejo ustvarjali, radovedni, rahločutni, zvedavi, zato jim lahko ponudimo naloge za utrjevanje in urjenje znanja, ki smo ga obravnavali v razredu.

Pouk na prostem lahko izpeljemo pri različnih predmetih in lahko sem načrtovala, da bomo z učenci po obravnavi velikih in malih tiskanih črkah izvedli utrjevanje znanja kot pouk v naravi.

Izhodišče za načrtovanje pouka na prostem je bil priročnik Pouk na prostem (Novak idr., 2022), predvsem zvezek avtorice Nine Novak Jezik in sporazumevanje, v katerem me je navdušila dejavnost Branje in pisanje – od A do Ž. Dejavnost je namenjena učencem od 1. do 3. razreda. Sama sem si zadala izziv, da jo najprej izpeljem v 2. razredu. Glede na dober odziv učencev sem jo leto dni kasneje izvedla še v 1. razredu pri drugi generaciji otrok, kjer je bil naš namen razviti pozitiven odnos do branja in pisanja.

Ko sem načrtovala posamezne dejavnosti, se je pokazala potreba, da sem priloženi učni list za moje učence večkrat preoblikovala. Tako so jih novonastali učni listi spodbujali, da so v naravi postali sistematični opazovalci okolice, predmetov in dogajanja, ter da so na dane črke zapisovali besede, ki so jih kasneje uporabili pri pisanju svojih zgodb.

Izhajala sem iz ciljev učnega načrta za slovenščino (UN, 2018, str. 10–12).

Učenci in učenke:

- razvijajo tehniko branja in pisanja besed ter enostavnih povedi z velikimi in malimi tiskanimi in pisanimi črkami,
- razvijajo poimenovalno zmožnost:
  - poimenujejo bitja, predmete, dejanja ... v svoji okolici ali na sliki s knjižnimi besedami in besednimi zvezami;
  - razlagajo dane besede oz. besedne zveze iz besedila in jih smiselno uporabljajo v svojem besedilu,
- razvijajo pravopisno zmožnost – individualizirano, postopoma in sistematično spoznavajo, usvajajo in utrjujejo:
  - zapis besed z nekritičnimi glasovi;
  - zapis besed s kritičnimi glasovi;
  - rabo velike začetnice na začetku povedi;
  - rabo končnih ločil;
- razvijajo slogovno zmožnost:
  - v svojih besedilih in besedilih drugih prepoznavajo neustrezne (npr. neknjižne) besede in besedne zveze ter jih zamenjajo z ustreznimi (npr. knjižnimi) sopomenkami.

Dejavnosti pouka na prostem sem načrtovala v okolici šole, ki vključuje naslednje lokacije: vhod v šolo s pogledom na šolsko dvorišče, prostor s fitnes napravami, okolico Eko učilnice, otroško igrišče z igrali, šolsko dvorišče z vrtom, sadovnjakom in travnikom. Načrtovani prostor je omogočal gibanje učencev in širši nabor objektov za opazovanje ter primeren prostor za branje in pisanje (klopce in mize v učilnici na prostem).

Slika 2: Okolica šole z otroškim igriščem ter mizicami in klopmi učilnice na prostem

Izvedba dejavnosti pouka na prostem

Priprava na izvedbo pouka na prostem se začne v razredu, kjer smo z učenci opredelili namene učenja pouka na prostem, naredili načrt, v katerega smo vključili pripomočke in opremo, opisali poti gibanja ter upoštevanje varnosti (Novak 2022, str. 10).

V učilnici smo z učenci ponovili slovensko abecedo, uredili in dopolnili abecedo imen učencev ter se ob zaključku dejavnosti pogovorili, kaj se želimo danes naučiti (nameni učenja).

Znal bom:

- opazovati okolico (z vsemi čutili) in poiskati besede na črke slovenske abecede,
- zapisati besede na dano črko na učni list,
- pripovedovati zgodbo z izbranimi besedami.

Ob namenih učenja so učenci spoznali posamezne dejavnosti na prostem, nato sem jim še predstavila, v katerih kottičkih okolice šole bodo te dejavnosti potekale.

Pred odhodom iz učilnice smo se z učenci dogovorili za zbirno mesto pred šolo in jih spomnili na tiho gibanje po šolskih prostorih, da ne motimo pouka ostalih učencev. Za izvedbo dejavnosti na prostem so si s seboj učenci vzeli pisala in pisalno podlago, zunaj pa so prejeli učni list.

a) Opazovanje okolice

Z učenci smo se odpravili na opazovalni sprehod v okolici šole, se ustavljali na umirjenih točkah v posameznem kottičku in skušali poimenovati čim več stvari, ki jih vidimo, slišimo, vohamo in tipamo. Tako so se navajali na sprejemanje okolice z vsemi čutili, seveda je bilo v ospredju sistematično opazovanje okolice.

b) Izpolnjevanje učnega lista

Učenci so strnili svoja opažanja in besede na črke slovenske abecede vpisali na učni list: »Od A do Ž«.

Slika 3: Učenci na zbirnem mestu

Priloga 1: Učni list od A do Ž
Vir: Novak, 2022, str. 6.

OD A DO Ž

IME: _____

RAZRED: _____

- Na poti od vhoda v šolo do igrišča opazuj okolico.
- K vsaki črki abecede na učnem listu vpiši nekaj, kar vidiš, slišiš, vonjaš ali tipaš na tej poti.
- Vrne se po isti poti. Med vračanjem dodaj še eno stvar za vsako črko.
- Po opravljenem sprehodu opiši pot, ki si jo prehodil. Pri opisovanju poti uporabi besede, ki si jih vpisal pod črke. Opis poti ustno predstavi sošolcu.
- *Tvori pravljiico in v njej uporabi izbrane besede. Pripoveduj jo sošolcu.*

A	B	C	Č	D
E	F	G	H	I
J	K	L	M	N
O	P	R	S	Š
T	U	V	Z	Ž

Od A do Ž

IME: _____
RAZRED: _____
DATUM: _____

NA SPREHODU OPAZUJ OKOLICO. K VSAKI ČRKI ABECEDE NA UČNEM LISTU VPIŠI NEKAJ, KAR VIDIŠ, SLIŠIŠ, VONJAŠ ALI TIPŠ.

A	B	C	Č
ASVALT AVTO	BALON	CERKEV GESTA	ČESNA
D	E	F	G
DROBNJAK		FITNES FILIP	GUMICA GOL GOZD
H	I	J	K
HRIB HISA	IGRE	JAS JAGODE JOPI	KOŠ KLOP KORUZA
L	M	N	O
LUC	MALINA MAJA MA	NIVA	OKNO OGRAJA

Od A do Ž

IME: _____
RAZRED: _____
DATUM: _____

Na sprehodu opazuj okolico. K vsaki črki abecede na učnem listu vpiši nekaj, kar vidiš,liši, vonjaš ali tipš.

A	B	C	Č
Amor Arto Alem	Bine Benjamin Barbara	Perken Cesta Cvet	Čokola Čelobnjak Čevlji
D	E	F	G
Delo Drevo Detelja	Eko Ena Eko	Finto Frisur Fant	Gol Gardero Golba
H	I	J	K
Helena Hlad Hlisa	Ignara Ignis Ignara	Jakna Jagode Jakna	Klona Kopa Krasna
L	M	N	O
Lisa List Lena	Metali Musi Marjetica	Nos Nos Nina	Ohran Ograja Orma

Slika 4: Dokaz o učenju in delu dveh učencev

c) Analiza zapisanih besed

Z učenci smo našli primeren prostor (senca pred Küzmičevim domom, Eko učilnico), kjer so si po skupinah predstavljali zapisane besede na dano črko na učnem listu. Pogovorili so se o besedah, ki jih nekateri mogoče niso razumeli, in o besedah, ki so jih na določeno črko težko našli (vprašanje: Na katero črko si težko našel besedo?). Če je kateremu učencu manjkala beseda na določeno črko, so mu jo sošolci v skupini pomagali najti. Te besede so po navodilu učiteljice zapisali z drugo barvo, npr. modro. Na učnem listu so bila zapisana vprašanja, ki so jim pomagala pri samovrednotenju.

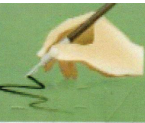
č) Sklicevanje idej

Pogovarjali smo se, kaj bi lahko naredili z zapisanimi besedami. Učenci so predlagali naslednje dejavnosti: sestavili besedilo, imeli govorni nastop, povedali pravljico, pripoved, zgodbo. Dogovorili smo se, da bodo sestavili zgodbo oziroma pravljico, v kateri bodo pravljčno osebo, ki si jo bodo izbrali, poslali na pot, ki so jo prehodili sami, ko so zapisovali besede na črke slovenske abecede.

d) Oblikovanje kriterijev

Z učenci smo se pogovorili, kako se bomo lotili zapisa zgodbe in s čim si bomo pomagali. Tako smo si

Priloga 2: Kriteriji uspešnosti za oblikovanje zgodbe

 USPEŠNA BOM, KO BOM:

 NAŠLA

 ZAPISALA

 PREBRALA

 IZBRALA

 UPO RABILA 5 BESED

 NAPISALA NASLOV

Slika 5: Delo v skupini

oblikovali kriterije uspešnosti, ki smo jih v 1. razredu večinoma zapisovali z besedami, ki so izražale, kaj bodo počeli, ter si pomagali s piktogrami.

e) Tvorjenje in zapis zgodbe

Učenci so poiskali ustrezen prostor za pisanje, kjer so tvorili besedilo. Pri tem so upoštevali kriterije uspešnosti.

f) Predstavitev zgodbe

Premaknili smo se v okolico šolskega vrta, kjer so učenci drug drugemu brali svojo zgodbo. Učenci, ki so poslušali, so bili pozorni na oblikovane kriterije in ob koncu učencu povedali, kaj jim je bilo všeč (Všeč mi je bilo ...) in kaj bi naslednjič lahko izboljšali (Morda bi naslednjič lahko izboljšal ...). Tako so učenci prejeli medvrstniško povratno informacijo.

Slika 6: Tih in primeren prostor za zapis zgodbe

Nadgradnja dejavnosti na prostem na izbrano temo v 2. razredu

V 2. razredu učenci znajo poiskati več besed za poimenovanja bitij, predmetov in dejanj v okolici, jih ustrezno poimenovati v knjižnem jeziku, jih zapisati s pisanimi črkami, tvoriti daljše besedilo. Učenci dejavnosti iz 1. razreda tako lahko le ponovijo, vendar so tokrat zapisi s pisanimi črkami. Poleg tega urijo bralno tehniko in berejo z razumevanjem književno besedilo.

V 2. razredu smo ponovno izvedli dejavnosti opazovanja okolice, zapisa besed na črke abecede, tvorili zgodbo in jo predstavili sošolcem. Nato smo dejavnosti nadgradili z novimi izzivi:

a) Zgodbe od A do Ž, pisateljice

Polonce Kovač

Z učenci smo se zbrali ob šolskem vrtu in okrog ograje izobesili zgodbe avtorice Polonce Kovač Zgodbe od A do Ž (slika 1). Vsak učenec si je prebral zgodbo na izbrano črko, na katero je tudi sam zapisal svojo zgodbo. Pisateljčino zgodbo so prebrali večkrat in si jo poskušali čim bolj zapomniti.

Po večkratnem branju smo se z učenci preselili v Eko učilnico, kjer so izpolnili učni list in odgovarjali na vprašanja, kot so npr.:

- Kako je pisateljica naslovila zgodbo?
- O čem govori njena zgodba?
- Ali sta si tvoja zgodba in zgodba pisateljice Polonce Kovač v čem podobni?
- V čem se tvoja zgodba razlikuje od njene?
- Kakšen konec ima njena zgodba?
- Kaj te je navdušilo ali presenetilo v zgodbi pisateljice?
- Kaj bi vprašal pisateljico, če bi bila sedaj ob tebi?

Slika 7: Dogovori z učenci o predstavitvi zgodbe

Slika 8: Ponovno pisanje zgodbe z namenom izboljšanja in obogatitve

Po frontalnem pogovoru o prebrani zgodbi in o pogovoru o kriterijih uspešnosti so se učenci lotili ponovnega pisanja svoje zgodbe z namenom, da »izboljšajo oziroma obogatijo« vsebino. Pri tem so morali upoštevati tudi napotke in povratno informacijo, ki so jo prejeli od učiteljice in sošolcev.

V drugem razredu učenci že bolj samostojno oblikujejo kriterije in jih zapisujejo s povedmi, pri tem pa dodajo še kriterije, ki se nanašajo na pravopis.

Nato so zgodbe ponovno prebrali sošolcem, ki so jim podali svojo povratno informacijo. Za povratno informacijo o zapisu zgodbe so učenci zaprosili tudi starše.

b) Abeceda na polju in v gozdu avtorjev Otona Župančiča, Nika Grafenauerja in Jelke Reichman

Naslednjič smo na ograjo šolskega vrta obesili verze Otona Župančiča, Nika Grafenauerja in ilustracije Jelke Reichman iz knjige Abeceda na polju in v gozdu. Vsak učenec je za črko svoje zgodbe poiskal verz.

Primer zapisa kriterij za oblikovanje zgodbe v 2. razredu:

Uspešna bom, ko bom:

- zapisala ustrezno besedilo (zgodbo),
- v besedilo vključila besede na črke,
- zapisala smiselne povedi,
- besedilu dala ustrezen naslov,
- zapisala zanimivo, podrobno besedilo,
- lepo pisala (vedela brati),
- uporabljala veliko začetnico za . ? !, pri imenih, priimkih, imenih krajev,
- uporabila ustrezna ločila.

Po večkratnem branju smo poiskali prostor, kjer smo se pogovorili, v čem se verzi razlikujejo od zgodb Polonce Kovač in njihovih zgodb. Nato so iskali rime v verzih ter nato še rime, ki se skrivajo v verzih pod njihovo črko.

Nato je sledila igra, pri kateri so učenci iskali rime s pomočjo izdelanih kart in zapisov parov rim. To je bila igra spomina, ki so se je igrali tako, da je bila enkrat odkrita in drugič zakrita.

Nato je sledila dejavnost pisanja, pri kateri so se učenci preizkusili v pesniških vodah, tako da so na izbrane besede oblikovali verz, ki je vseboval rimo. Nastale verze so prebrali sošolcem, ki so jim podali povratno informacijo in izrazili svoje mnenje o pesmi.

Ob koncu dejavnosti na prostem smo naredili refleksijo. Z učenci smo se pogovarjali o tem, ali so bili uspešni v dejavnostih, kako vedo, da so bili uspešni, katere dejavnosti so jim bile zahtevne, kako bi sedaj drugače pristopili k izvedbi dejavnosti oziroma nalog.

Po refleksiji smo se z učenci pogovorili tudi o našem nadaljnjem delu, na primer o tem, o čem bi lahko pisali v naslednji zgodbi ter kako lahko zbiramo ideje za prihodnje načrtovanje pisanja (npr. pisanje skupinskih zgodb, tematskih zgodb ali podobnih dejavnosti).

Izjave učencev pri refleksiji:

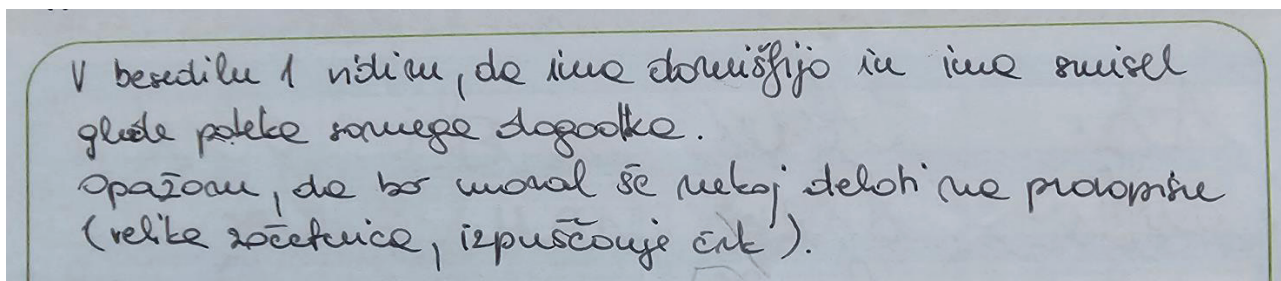
Učenec A je povedal: »Zelo sem bil vesel, da je mama rekla, da imam domišljijo, kar je videla iz moje prve zgodbe. Nisem pa bil vesel, da bom moral delati še na pravopisu, saj sem imel težave z velikimi začetnicami in izpuščal sem črke. Uspela pa mi je tudi dobra rima: Jaz pa vozim avto. Bine igra flavto.«

Učenka B je povedala: »Uspelo mi je rešiti vse zastavljene naloge, učni list s črkami in zapisati vse tri zgodbe. Mama je pohvalila drugo zgodbo, pri kateri sem imela manj napak kot v prvi.«

Učenec C je povedal: »Meni je šlo vse bolj slabo. Pisal sem bolj besede, takih zgodb, kot so jih pisali moji sošolci, še ne znam napisati.«

Sklep

Kot učiteljica sem skozi izvedene dejavnosti in refleksije učencev pridobila vpogled v njihove zmožnosti in izzive pri opismenjevanju ter razvoju ustvarjalnosti. Dejavnosti, izvedene na prostem, so se izkazale za izredno učinkovite pri vzpodbujanju zanimanja za branje in pisanje, kar je bil tudi temeljni cilj. Učenci so z veseljem sodelovali pri opazovanju narave in okolice, pri čemer so uspešno prepoznali in poimenovali predmete ter jih vključili v svoje zgodbe.

Slika 9: Povratna informacija mame učencu

Z učenci smo se pogovarjali o tem, ali so bili uspešni v dejavnostih, kako vedo, da so bili uspešni, katere dejavnosti so jim bile zahtevne, kako bi sedaj drugače pristopili k izvedbi dejavnosti oziroma nalog.

Posebej me je razveselilo, kako so učenci reflektirali svoje delo, prepoznavali svoje napake in uspehe ter prejeli povratne informacije tudi od staršev, kar jim je veliko pomenilo. Na primer, ena učenka je bila precej užaljena, ker je njen oče napisal le z eno besedo povratno informacijo »ODLIČNO!«, saj si je tudi ona želela podrobnejše povratne informacije. Takšne povratne informacije so mi pomagale prilagoditi nadaljnje dejavnosti, da bodo še bolj ustrezale potrebam vsakega posameznika.

Ugotovila sem, da je kombinacija branja zgodb avtorjev, kot je Polonca Kovač, ter poezije Otona Župančiča in Nika

Grafenauerja pripomogla k razširitvi literarnega znanja učencev in jih spodbudila k ustvarjalnemu izražanju. Občasni vnos književnih del v naravo se je izkazal za učinkovito tehniko, ki v učencih vzbudi motivacijo, zanimanje za delo in predrami ustvarjalnost. Igralne dejavnosti, kot je iskanje rim, so učencem omogočile zabaven način pridobivanja, utrjevanja novega znanja in veščin.

Na podlagi dosedanjih izkušenj nameravam še naprej vključevati pouk na prostem in ustvarjalne dejavnosti v svojo pedagoško prakso, saj so se izkazale za zelo motivacijske in učinkovite. Dejavnosti, ki jih izvajam z učenci prvega in drugega razreda, spodbujajo pozitiven odnos do branja in pisanja, kar je ključno za njihov nadaljnji razvoj. Med temi dejavnostmi učenci opazujejo naravo, zapisujejo svoja opazanja, analizirajo besede in sestavljajo zgodbe, ki jih nato predstavijo sošolcem. Tako ne urijo le bralne tehnike in razumevanja, temveč tudi krepijo svojo ustvarjalnost in izražanje.

Refleksija učencev je pokazala, da zelo cenijo povratne informacije staršev, saj jim te pomagajo prepoznavati lastne napake in uspehe, kar jih spodbuja k nadaljnjemu napredku. Dejavnosti na prostem pa bistveno prispevajo k izboljšanju njihove ustvarjalnosti ter povečujejo zanimanje za literaturo. Zato bom v prihodnje še naprej prilagajala naloge individualnim potrebam učencev, saj s tem ne le podpiram njihov razvoj, ampak tudi spodbujam ljubezen do branja in pisanja.

Slika 10: Iskanje verzov

Viri in literatura

Grah, J. idr. (2017). *Vključujoča šola. Priročnik za učitelje in druge strokovne delavce*. Zavod RS za šolstvo.

Novak, N. (2022). *Jezik in sporazumevanje. Priporočnik za učiteljice in učitelje na razredni stopnji*. Zavod RS za šolstvo.

Kovač, P. (1985). *Zgodbe od A do Ž*. Založba Univerzum.

Župančič, O., Grafenauer, N., in Reichman, J. (2014). *Abeceda na polju in v gozdu*. Mladinska knjiga Založba.

Učni načrt. *Program osnovna šola. Slovenščina* (2011). Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo. https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/obvezni/UN_slovenscina.pdf